

Heemkundekring

vehchele

MEDEDELINGENBLAD

Heemkundekring “Vehchele” is aangesloten bij de “Stichting Brabants Heem” en opgericht op 28 april 1981.

Secretariaat: Merwedelaan 21 5463 JL Veghel
Mevr. Corry Lunenburg, tel. (0413) 36 71 45
Heemkamer: In “Het Raadhuis”, Markt 1 te Veghel,
tel. **06-42 96 61 43** (tijdens openingsuren)
Bankrelatie: Rabobank, IBAN nr. NL52RABO0153393173
t.n.v. Heemkundekring “Vehchele”
Redactie: Henk van der Voort, Esdoornstraat 7,
5461 CH Veghel. tel. (0413) 36 36 51

2017-02

juni 2017

Inhoud:

1. In memoriam Jan van Boxmeer
2. Excursie naar Schijndel op dinsdag 20 juni
3. Terugblik lezing 13 maart over "De Slacht en de kersen in Uden", door Adriaan Sanders
4. Terugblik bijeenkomst nieuwe leden op 27 maart 2017.
5. Terugblik lezing op 10 april over het ontstaan van Dorshout, door Bernard Vissers.
6. Overleden lid.
7. Nieuwe leden.
8. Ontvangen materiaal, documentatie.

Jan van Boxmeer

1. In memoriam Jan van Boxmeer

Het plotselinge overlijden van onze oud-voorzitter Jan van Boxmeer op 21 april heeft iedereen overvallen. Totaal onverwacht hebben we afscheid van hem moeten nemen. Zowel tijdens de avondwake in Zijtaart op 25 april als een dag later in het Crematorium te Uden hebben heel veel mensen hun medeleven betuigd. Ook velen van heemkundekring Vehchele waren daarbij.

Als opvolger van Jan van Boxmeer was ik graag aanwezig geweest, maar organisatorisch was dat erg moeilijk. Ik liep in het binnenland van Portugal een historische pelgrimsroute van Lissabon naar Santiago de Compostella. Na het tragische bericht heb ik met Johanna, de vrouw van Jan, contact gehad en daarna een brief opgesteld die in de avondwake en in het crematorium is voorgelezen.

De brief

*Beste Johanna, beste Jan, beste familie, beste aanwezigen,
Waar je ook ter wereld bent, je kunt tegenwoordig overal contact hebben met het thuisfront.*

Zo kwam, op mijn voettocht door het binnenland van Portugal, tijdens een pauze in een klein cafeetje het bericht binnen van onze Heemkundekring dat Jan van Boxmeer die ochtend gestorven was.

Ongeloof: “Dit kan niet,” was de eerste reactie.

Hebben we het over onze Jan?

De waarheid dringt dan langzaam door.

Zo zal het velen vergaan zijn. Ieder met zijn eigen gedachten en herinneringen.

Voor mij was Jan diegene die me vroeg om hem als voorzitter van Heemkundekring Vehchele op te volgen.

Een hele klus omdat hij het met zo veel bevlogenheid had gedaan.

Jan was breed geworteld in de samenleving. Op veel gebieden actief.

En met name die historische wortels koesterde hij. Respect voor het verleden, voor wat onze ouders en voorouders hebben opgebouwd.

Dat straalde hij uit als voorzitter en later ook als gewoon lid.

Geen enkele lezing of bijeenkomst sloeg hij over. Hij was er bij met de veldlopen en speurde op de akkers in Eerde en Zijtaart met zijn kleinzoon naar scherven. Alle vergaderingen excursies en lezingen was hij present. Zo toonde hij zijn waardering en betrokkenheid.

Jan was een zeer trouwe vrijwilliger. Vaak op de heemkamer te vinden om te helpen waar hij maar kon, altijd met een vriendelijke gezicht, een goed woord en met zijn (ondeugende) grapjes en duidelijke standpunten. Meestal zocht hij de verbinding, bouwde bruggen? maar een confrontatie ging hij zeker niet uit de weg als het belang in het geding kwam.

Zijtaart is een markant persoon armer.

De Heemkundekring van Veghel zal zijn patroon missen

En wij?

Wij allemaal zullen ons af moeten vragen wat onze Jan in al zijn wijsheid op dit moment van ons gevraagd zou hebben...

(Einde brief)

Naschrift

Woorden schieten natuurlijk tekort om Jan postuum te bedanken voor al zijn verdiensten bij de heemkundekring. In een roerige periode heeft hij de draad opgepakt, het stuur in handen genomen en de heemkundekring weer op de kaart gezet. Acht jaar lang was hij het boegbeeld van de vereniging en stond met raad en daad klaar. Bij zijn afscheid in februari 2014 heeft Jan uit de handen van Harry Boot, vicevoorzitter van Brabants Heem, een zilveren speld van verdienste ontvangen.

Een terechte onderscheiding.

Jan, heel veel dank voor alles wat je als bestuurder, als persoon, als mens voor velen hebt betekend.

Bernard Vissers, voorzitter

en ook namens het bestuur van heemkundekring Vehchele.

Kort na het overlijden van Jan liep ik in Portugal deze brug voorbij.

Symbolisch voor de tragische gebeurtenis.

Een brug waarin een gat is geslagen,

Een weg die plotseling ophoudt.

Eigenlijk op een plaats waar het niet kan.

Niet hier, niet nu.

Een gapende afgrond.

Een tomeloze diepte.

Hoe moet het verder?

En toch..

Toch is er weer een weg aan de overkant

We zullen het dal door moeten:

Terugdenken, koesteren, herpakken en waarderen!

Bernard Vissers

Bij deze willen wij iedereen bedanken voor uw belangstelling en medeleven, de mooie woorden in brieven en kaarten en uw aanwezigheid bij het afscheid, na het plotseling overlijden van Jan.

Johanna, kinderen en kleinkinderen van Boxmeer

2. Excursie naar Schijndel (alleen voor leden).

Op dinsdag 20 juni hebben we onze jaarlijkse excursie met een historisch tintje. Aangezien we samen met Schijndel en Sint Oedenrode een nieuwe gemeente vormen, willen we graag een bezoek brengen aan Schijndel. (Enkele jaren geleden is er al een excursie naar Sint Oedenrode geweest.). Het programma begint om 13.30 bij het Jan Heestershuis aan de Pompstraat 17 in Schijndel.

We krijgen een rondleiding en uitleg in het Jan Heestershuis en een rondleiding van anderhalf uur door het centrum van Schijndel. Bijzonderheden zijn onder andere de vele kunstwerken, het klooster, de kerk en de glazen boerderij. Het programma duurt uiterlijk tot vijf uur.

De kosten van deze excursie, rondleiding en koffie neemt de heemkundekring voor haar rekening.

Heeft u belangstelling dan kunt u zich aanmelden bij het secretariaat, graag voor 18 juni. Wilt u dan ook doorgeven of u zelf naar Schijndel gaat (met de fiets) of met toch de auto en misschien iemand mee kunt nemen, of dat u geen eigen vervoer hebt.

Samengevat: Excursie naar Schijndel op dinsdag 20 juni

Aanvang 13.30 bij het Jan Heestershuis in de Pompstraat, duurt tot uiterlijk 17.00 uur

Opgeven voor 18 juni bij secretariaat HKK Vehchele, Corry Lunenburg 0413-367145. Kosten deelname: gratis.

Het Jan Heestershuis in de Pompstraat

De Glazen Boerderij op de Markt en het klooster in de Pastoor van Erpstraat

3. Terugblik lezing over "De Slacht en de kersen in Uden" op 13 maart, door Adriaan Sanders.

Slachters waren vaak ook nog dakdekker, zodat ze in de zomer ook werk hadden.

Na een korte inleiding van Adriaan Sanders over het leven van het varken "van de wieg tot het graf" beschreef hij beeldend de slacht, maar vooral wat er daarna met het varken gebeurde. Het ontbloeden, ontharen en het ophangen (het "leren") om daarna de ingewanden en organen eruit te halen. Naast het versnijden van het vlees werd bijna alles van het varken verwerkt: de blaas voor de rommelpot, de pezerik om zagen vet te houden tot aan de dunne darm voor de worst toe. Vanuit zijn beroepsachtergrond stipte dhr. Sanders ook nog even de rol aan van het varken in de geneeskunde: uit darmslijm van het varken wordt nog steeds het natuurlijke antistollingsmiddel Heparine geïsoleerd. De spreker ging ook nog in op de verschillende manieren van conserveren in de tijd dat men nog niet massaal kon invriezen.

Na de pauze was het oog gericht op de kersenteelt in Uden.

Waarom werden in Uden zoveel kersen geteeld? Omdat Uden van nature de goede grondsoort had:

De grond mag niet te nat zijn vanwege schimmelgevaar. Vanwege de Peelrandbreuk heeft Uden op betrekkelijk geringe diepte kiezellagen, zodat de bomen "droge voeten" houden. Het succes in Uden kwam ook omdat men goed entmateriaal had en door de oprichting van een eigen Coöperatie met veiling kon men een betere prijs krijgen voor de kersen.

Iedereen kent de "Udense Zwarte", maar Uden had ook z'n vlezige Udense Spaanse kersen. De Zwarte en Spaanse werden door elkaar geplant, waardoor er 30% betere bestuiving was.

Dhr. Sanders ging verder in op de bestrijding van insecten en spreeuwen.

De pluk gebeurde veelal door goedkope krachten, vaak uit eigen of naaste kring. Deze seizoensgebonden bijverdiensten maskeerden de verborgen werkloosheid bij de plukkers.

Kersenhouten waren in die tijd allemaal hoogstam. Bij het plukken op de zeer hoge ladders ging het dan ook wel eens mis. Vanwege de kosten werd de sociale verzekering vaak pas na een ongeval geregeld.

De massale kersenteelt is verdwenen bij de uitbreiding van Uden vanaf de jaren zestig in de vorige eeuw.

Mede door een foutief bericht in het Brabants Dagblad (lezing in Uden) en mogelijk het prachtige weer was de opkomst minder dan gewoonlijk, maar de aanwezigen hebben wel genoten van een mooie lezing.

4. Terugblik bijeenkomst nieuwe leden op 27 maart.

Op deze avond werden 16 nieuwe leden ontvangen in de Trouwzaal van het Raadhuis. Na een hartelijk welkom en voorstellingsronde liet voorzitter Bernard Vissers met een PowerPoint presentatie nog eens alle activiteiten van Vehchele in het afgelopen jaar de revue passeren. Daarna was het Rolf Vonk, die een mooi kijkje gaf achter de schermen van de Canon van Veghel. Na de koffie werd in drie groepjes

ook nog een rondje gemaakt langs heemkamer, archiefdepot en archeologiekelder, waarbij deze nieuwe leden konden ervaren hoe en wat de heemkundekring zoal verzamelt, archiveert en bewaart. Hopelijk hebben zij nu een bredere kijk gekregen op onze vereniging.

5. Terugblik lezing van Bernard Vissers over Dorshout

Bernard begon met een inleiding over algemene geschiedenis van dit gebied en refereerde daarbij onder meer aan archeologische vondsten van prehistorie tot Late Middeleeuwen.

Dorshout heeft in het verleden meerdere namen gekend, meestal verbasteringen van Dorhout. De meest plausibele verklaring voor deze naam is hooggelegen (droge) grond met bomen.

Men ging ook dicht bij stromend water wonen vanwege voedsel door visvangst en jacht op dorstlessende dieren.

Daarna ging Bernard in op de bouw van boerderijen in de loop der tijd, waarvan bij opgravingen diverse sporen zijn gevonden. Rond 1750 werden boerderijen "versteend", de fetselwerkmuren van vlechtwerk en leem werd vervangen door gebakken stenen. De jaarankers op deze oude gebouwen slaan vaak op deze versterking, terwijl de oorspronkelijke boerderijen vaak veel ouder zijn.

Rond 1850 kwam de langgevelboerderij in zwang, zoals we die nu nog kennen.

De Aa was verder van belang voor vervoer van mest en vee over water. Rond 1800 werd de Aa gekanaliseerd, waardoor dit vervoer toenam. Ook werden de Brusselse straatkeien voor de verharding van Hoogstraat in 1802 over de Aa aangevoerd.

De aanleg van de Zuid-Willemsvaart (ca 1824) en Duits lijntje (1878) waren bepalend voor de ontwikkeling van de Veghelse industrie en handel. Een kilometerlange zijarm van het kanaal eindigde in de kom van Veghel. Deze haven lag in Dorshout, jawel.

Ook de oude Dorhoutse kapel lag op het huidige H. Hartplein.

Na de pauze maakte Bernard een rondje door Dorshout langs alle boerderijen. Met veel foto's en verhalen over de boerderijen en de families die in Dorshout woonden.

6. Overleden leden:

Op 21 april 2017 overleed oud-voorzitter en erelid/voorzitter Jan van Boxmeer. Wij wensen de nabestaanden veel sterkte. (zie elders in memoriam)

Moge hij rusten in vrede.

7. Nieuwe leden:

Afgelopen periode mochten we de volgende nieuwe leden inschrijven:

Mevr. Ria van de Laar, Willem Barentszstraat 5, Veghel

Mevr. Oda van Zutphen, De Kuijlen 7, Eerde

Dhr. Jan van Lieshout, Haakakker 70, Eerde

Dhr. Harrie Pittens, Vlas en Graan 51, Veghel

Dhr. Frank Vlemmings, Acacialaan 10, Veghel

Zr. Madeleine van Rijbroek, Deken v. Miertstraat 12.5, Veghel

Dhr. Ad Kennis, Beverweide 15, Veghel

Wij heten hen hartelijk welkom binnen onze vereniging.

8. Ontvangen materiaal, documentatie

In de afgelopen periode ontvingen wij:

Van **mevr. Corrie Post** een beeldje van Gerardus Majella met console.

Van **H.K.K. Erthepe** o.a. een serie blaadjes "Contact" van het Katholieke Thuisfront uit de jaren 1947-1950.

Van **dhr. Theo van Veghel** van de Aloysiusschool: een getuigschrift "Goed Gedrag en Vlijt" (1956) met erekaart "Goed Gedrag" en een "Kerkkaart" voor trouw kerkbezoek (1953).

Van **mevr. Lia Verhagen** een aantal plakboeken met krantenknipsels.

Via **mevr. Nikkelen** een gastenboek van een 25-jarig jubileum bij de fam Winters in 1946. Wie weet welk jubileum dit zou kunnen zijn?

Van **H.K.K. St. Oedenrode** een groot aantal Veghelse bidprentjes.

Van **mevr. H. van Liempt** het boekje "Schijndel in de frontlijn" over de bevrijding van Schijndel.

Van **dh. Vissers** een aantal grote oude gesmede spijkers.

Van **mevr. F. v.d. Ven** het boek "vernieuwen en bewaren" over de ruilverkaveling St. Oedenrode en een foto met veel gemeentebestuurders uit 1972.

Van **dh. Pennings** uit Huissen twee ingebonden jaargangen (1947 en 1948) van het blad "Aan den Ooiver in battle-dress" voor de Eerdse militairen in Ned. Indië.

Van **dh. Willy Rovers** foto's van de oude LTS en een zakboekje inclusief veldzakboekje uit 1912 van infanteriesoldaat Petrus van Extel, geb. 7-9-1884.

Van **mevr. v. Zutphen-Ketelaars** onder meer zeven mappen met knipsels en drie ingelijste pentekeningen van Zijtaart, van Hans Bekkers (1981).

Van **dh. W. van Daatselaar** twaalf stuks uit de serie van vijftien pentekeningen van de RABO uit 1976.

Van **mevr. Mia Rooijmans** twee Airborne-herdenkingstegels (gemaakt door steenhouwer Hein Peterse) en een soortgelijke tegel ter herinnering aan de Eerste H. Communie. Verder een ingelijste blanco factuur van Graanhandel Jan Camps uit de veertiger jaren.

Van **mevr. Abelen- Olijslagers** uit Berlicum een aantal oude foto's en bidprentjes.

Uit de nalatenschap van **dh. Hennie Verbakel** ontvingen wij een aantal boeken van Wim v.d. Nieuwenhuizen en verder o.a. de jubileumboeken Blauw Geel 60 jr en VOW 40 jr, Het Lustrumboek ZML over speciaal onderwijs, "Het Brabant van toen ...", "Mijn naam is Karel van Eerd" en "Elke dag beter" over familiebedrijf Jumbo en het prachtige boek van Vincent Freriks over "De Noord-Brabantsch-Duitsche-Spoorweg-Maatschappij (Het zgn. Duits Lijntje).

Van de **Johannesparochie** ontvingen wij bidprentjes en een aantal mappen met foto's en krantenknipsels.

Omslag van het Routeboekje

Heemkundekring Vehchele heeft een routeboekje uitgegeven met alle informatie en afbeeldingen van de attentietegels die nu in het centrum van Veghel liggen.

Dit fraaie boekje op A5 formaat is te koop bij heemkundekring Vehchele, Het UITPunt, Boekhandel Schellen, Boekhandel Bek en Peter Verbakel.

De prijs bedraagt slechts € 2,00!!

~~~~~
Dit mededelingenblad is ook te downloaden vanaf www.vehchele.nl